Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTHONY MICHAEL COLLINS
5 päivänä toukokuuta 2022 [1]

Asia C-700/20

The London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited
vastaan
Espanjan kuningaskunta

(Ennakkoratkaisupyyntö – High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Englannin ja Walesin alioikeus, Queen's Bench -osasto (kauppajaosto), Yhdistynyt kuningaskunta))

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa – Asetus (EY) N:o 44/2001 – 1 artiklan 2 kohdan d alakohta – 34 artiklan 1 ja 3 alakohta – Toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen – Sellaisen tuomion kanssa ristiriidassa oleva tuomio, johon sisältyy samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, annettu välitystuomio

I Johdanto

1. Hieman vajaat kaksi vuosikymmentä sitten, marraskuussa 2002, Bahamalle rekisteröity yksirunkoinen öljysäiliöalus M/T Prestige (jäljempänä alus) katkesi kahtia ja upposi Galician (Espanja) rannikon edustalla. Aluksen lastina oli tuolloin 70 000 tonnia raskasta polttoöljyä, ja onnettomuudesta aiheutunut öljyvuoto aiheutti merkittävää vahinkoa rannoille, kaupungeille ja kylille Espanjan pohjoisrannikolla ja Ranskan länsirannikolla. Kuten tämän ratkaisuehdotuksen 13–26 kohdassa selitetään, aluksen uppoamisesta alkoi sen vakuuttajien ja Espanjan valtion välinen pitkällinen riita, jota on käsitelty kahdessa eri menettelyssä kahdessa jäsenvaltiossa. Siinä annettiin kaksi tuomiota: toisen niistä antoi Audiencia Provincial de La Coruña (maakunnallinen ylioikeus, A Coruña, Espanja) ja toisen High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Englannin ja Walesin alioikeus, Queen's Bench -osasto (kauppajaosto), Yhdistynyt kuningaskunta). Espanjan valtio vaati myöhemmin Englannin ja Walesin tuomioistuimia tunnustamaan Audiencia Provincial de La Coruñan antaman tuomion. Yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eroamista seuranneen siirtymäkauden viimeisinä päivinä High Court of Justice (England & Wales) esitti ennakkoratkaisupyynnön, jossa unionin tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioi-

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

den tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001[2] 1 artiklan 2 kohdan d alakohtaa ja 34 artiklan 1 ja 3 alakohtaa.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Kansainvälinen oikeus

2. Ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta New Yorkissa 10.6.1958 tehdyn yleissopimuksen[3] (jäljempänä vuoden 1958 New Yorkin yleissopimus) I artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Tätä yleissopimusta sovelletaan sellaisten välitystuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, jotka on annettu jonkin muun valtion alueella kuin sen, missä välitystuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään, ja jotka ovat aiheutuneet luonnollisten tai oikeushenkilöiden välisistä riitakysymyksistä. Sitä sovelletaan myös välitystuomioihin, joita ei pidetä kotimaisina välitystuomioina siinä valtiossa, missä niiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään.”

3. Vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen III artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisen sopimusvaltion on tunnustettava välitystuomio sitovaksi ja seuraavissa artikloissa mainituin edellytyksin pantava se täytäntöön sillä alueella voimassa olevien menettelysääntöjen mukaisesti, missä välitystuomioon on vedottu. Sellaisten välitystuomioiden tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan, ei saa määrätä olennaisesti ankarampia ehtoja tai korkeampia maksuja kuin mitä on määrätty kotimaisten välitystuomioiden tunnustamiselle ja täytäntöönpanolle.”

B Euroopan unionin oikeus

1. Asetus N:o 44/2001

4. Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kyseistä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan asetusta ei sovelleta välimiesmenettelyyn.

[2] EYVL 2001, L 12, s. 1. Asetuksella N:o 44/2001 kumottiin ja korvattiin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty Brysselin yleissopimus (EYVL 1978, L 304, s. 36; konsolidoitu teksti EUVL:ssä 1998, C 27, s. 1). Kyseinen asetus puolestaan kumottiin ja korvattiin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1). Asetuksen N:o 1215/2012 66 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kyseistä asetusta ”sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille, sellaisiin virallisiin asiakirjoihin, jotka on laadittu tai rekisteröity virallisina asiakirjoina, ja sellaisiin tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin, jotka on hyväksytty tai tehty 10 päivänä tammikuuta 2015 tai sen jälkeen”. Koska oikeudenkäynti, jonka yhteydessä tämä ennakkoratkaisupyyntö esitettiin, oli pantu vireille ennen kyseistä päivämäärää, asetusta N:o 44/2001 sovelletaan ratione temporis. Edeltäjänsä Brysselin yleissopimuksen tapaan asetuksen N:o 44/2001 tavoitteena on ratkaista tuomioistuinten toimivaltaa koskevat kysymykset siviili- ja kauppaoikeuden alalla jäsenvaltioiden välisissä suhteissa sekä helpottaa tuomioistuinratkaisujen täytäntöönpanoa.

[3] Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 330, s. 3.

5. Asetuksen N:o 44/2001 32 artiklan mukaan ”tuomiolla tarkoitetaan tässä asetuksessa jokaista jäsenvaltion tuomioistuimen ratkaisua riippumatta siitä, kutsutaanko sitä tuomioksi, päätökseksi, täytäntöönpanomääräykseksi vai joksikin muuksi, samoin kuin tuomioistuimen virkamiehen oikeudenkäyntikuluja koskevaa päätöstä”.

6. Asetuksen N:o 44/2001 33 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiossa annettu tuomio tunnustetaan toisissa jäsenvaltioissa ilman eri menettelyä.

2. Jos kysymys tuomion tunnustamisesta sellaisenaan on riidan kohteena, voi jokainen, jonka etua tuomion tunnustaminen koskee, pyytää tämän luvun 2 ja 3 jaksossa tarkoitetussa menettelyssä vahvistettavaksi, että tuomio on tunnustettava.

3. Jos tuomioon vedotaan jäsenvaltiossa vireillä olevassa asiassa ja tuon asian ratkaisu riippuu siitä, onko tuomio tunnustettava, on asiaa käsittelevä tuomioistuin toimivaltainen ratkaisemaan tunnustamista koskevan kysymyksen.”

7. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Tuomiota ei tunnusteta, jos

1) tunnustaminen on selkeästi vastoin sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public), missä tunnustamista pyydetään;

– –

3) tuomio on ristiriidassa sellaisen tuomion kanssa, joka on annettu samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään;

4) tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa samaa asiaa koskevan ja samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa ja viimeksi mainittu tuomio täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiseksi siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään.”

8. Asetuksen N:o 44/2001 71 artiklan 1 kohdassa säädetään, että asetus ei vaikuta tuomioistuinten toimivaltaa tai tuomioiden tunnustamista taikka täytäntöönpanoa erityisillä oikeudenaloilla sääntéleviin sopimuksiin, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat.

2. Asetus N:o 1215/2012

9. Koska asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa käytetyt ilmaisut eivät ole muuttuneet Brysselin yleissopimuksen voimaantulon jälkeen, asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 12 perustelukappale vaikuttaa merkitykselliseltä arvioitaessa siinä säädetyn

poikkeuksen ulottuvuutta.[4] Kyseisen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”Tätä asetusta ei olisi sovellettava välimiesmenettelyyn. Tämän asetuksen säännökset eivät saisi estää jäsenvaltion tuomioistuinta asiassa, josta asianosaiset ovat tehneet välityssopimuksen, kansallisen lakinsa mukaisesti osoittamasta asianosaisia välimiesmenettelyyn, keskeyttämästä asian käsittelyä tai hylkäämästä kannetta taikka tutkimasta, onko välityssopimus mitätön, pätemätön tai mahdoton täyttää.

Tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia tämän asetuksen sääntöjä ei olisi sovellettava jäsenvaltion tuomioistuimen antamaan ratkaisuun siitä, onko välityssopimus mitätön, pätemätön tai mahdoton täyttää, riippumatta siitä, onko tuomioistuin päättänyt asiasta pääasiana vai erillisenä kysymyksenä.

Jos jäsenvaltion tuomioistuin on kuitenkin tämän asetuksen tai kansallisen lain mukaista toimivaltaansa käyttäessään todennut, että välityssopimus on mitätön, pätemätön tai mahdoton täyttää, tämä ei saisi sulkea pois tuomioistuimen asiakysymyksessä antaman tuomion tunnustamista ja mahdollista täytäntöönpanoa tämän asetuksen mukaisesti. Sanotun ei pitäisi rajoittaa jäsenvaltioiden tuomioistuimen toimivaltaa päättää välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta [vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen] mukaisesti, koska kyseinen yleissopimus on ensisijainen tähän asetukseen nähden.

Tätä asetusta ei olisi sovellettava kanteeseen tai liitännäiseen menettelyyn, joka koskee erityisesti välitystuomioistuimen asettamista, välimiesten toimivaltuuksia, välimiesmenettelyn kulkua tai muita tällaiseen menettelyyn liittyviä seikkoja, eikä kanteeseen tai tuomioon, joka koskee välitystuomion kumoamista tai uudelleentarkastelua, sitä koskevaa muutoksenhakua taikka sen tunnustamista tai täytäntöönpanoa.”

C Englannin oikeus

10. Välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain (Arbitration Act 1996)[5] 66 §:ssä, jonka otsikko on ”Välitystuomion täytäntöönpano”, säädetään seuraavaa:

”(l) Välityssopimuksen mukainen välimiesoikeuden antama tuomio voidaan tuomioistuimen luvalla panna täytäntöön samoin kuin vastaava tuomioistuimen tuomio tai määräys.

(2) Jos lupa myönnetään, voidaan antaa välitystuomion sisältöinen tuomio.

(3) Välitystuomion täytäntöönpanolle ei anneta lupaa, jos tai siltä osin kuin henkilö, jota vastaan täytäntöönpanoa haetaan, osoittaa, että välimiesoikeudella ei ollut aineellista toimivaltaa kyseisen välitystuomion antamiseen. Oikeus tällaisen vastalauseen esittämiselle on voitu menettää – –”

[4] Julkisasiamies Wathelet on todennut ratkaisuehdotuksensa Gazprom (C-536/13, EU:C:2014:2414) 91 kohdassa osuvasti seuraavaa: ”Pitää paikkansa, että [asetusta N:o 1215/2012] sovelletaan vasta 10.1.2015 lähtien, mutta katson – –, että unionin tuomioistuimen pitäisi ottaa se huomioon tässä asiassa, koska tärkein uusi seikka tässä asetuksessa, jossa toistetaan säännös, jolla välimiesmenettely jätetään soveltamisalan ulkopuolelle, ei ole niinkään asetuksen säädöstekstissä vaan pikemminkin sen 12 perustelukappaleessa, jossa hieman taannehtivan tulkintalain tavoin tosiasiassa selitetään, miten tätä soveltamisalan ulkopuolelle jättämistä pitää ja olisi aina pitänyt tulkita.”

[5] https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23/contents.

11. Välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 73 §:ssä, jonka otsikko on ”Oikeuden esittää vastalause menettäminen”, säädetään seuraavaa:

”(1) Jos välimiesmenettelyn asianosainen osallistuu tai osallistuu edelleen menettelyyn esittämättä, joko välittömästi tai välityssopimuksen tai välimiesoikeuden taikka minkä tahansa tämän osan säännöksen sallimassa määräajassa, vastalausetta –

(a) jonka mukaan välimiesoikeus ei ole aineellisesti toimivaltainen

(b) jonka mukaan menettely on toteutettu virheellisesti

(c) jonka mukaan välityssopimusta tai mitä tahansa tämän osan säännöstä ei ole noudatettu tai

(d) jonka mukaan on tapahtunut jokin muu sääntöjenvastaisuus, joka vaikuttaa välimiesoikeuteen tai menettelyyn,

hän ei voi esittää tätä vastalausetta myöhemmin välimiesoikeudessa eikä tuomioistuimessa, ellei hän osoita, että hän ei ollut tietoinen vastalauseen perusteista eikä olisi kohtuullista huolellisuutta noudattamalla voinut havaita niitä osallistuessaan menettelyyn tai osallistuessaan siihen edelleen.

(2) Jos välimiesoikeus toteaa olevansa aineellisesti toimivaltainen ja jos välimiesmenettelyn asianosainen, joka olisi voinut kyseenalaistaa tämän ratkaisun –

(a) missä tahansa käytettävissä olevassa välimiesmenettelyä koskevassa muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelumenettelyssä tai

(b) riitauttamalla välitystuomion,

ei tee näin tai ei tee näin välityssopimuksessa tai missä tahansa tämän osan säännöksessä sallitussa määräajassa, hän ei voi myöhemmin esittää vastalausetta välimiesoikeuden aineellisesta toimivallasta sellaisella perusteella, joka oli kyseisen ratkaisun kohteena.”

D Espanjan oikeus

12. Rikoslain 10/1995 (Ley Orgánica 10/1995 del Código Penal),[6] joka annettiin 23.11.1995, 117 §:ssä säädetään, että ”vakuutuksenantajat, jotka ovat ottaneet vastatakseen riskin rahamääräisestä vastuusta, joka syntyy minkä tahansa omaisuuden, yritystoiminnan, teollisuuden tai toiminnan käytöstä tai hyödyntämisestä, ovat, jos vakuutetun riskin muodostava tapahtuma toteutuu tässä rikoslaissa säädetyn olosuhteen seurauksena, suoraan siviilioikeudellisessa vastuussa laissa säädetyn tai sopimuksessa määrätyn korvauksen enimmäismäärään saakka, sanotun kuitenkaan rajoittamatta oikeutta periä vastaava määrä asianomaiselta henkilöltä”.

6 BOE nro 281, 24.11.1995, s. 33987 (jäljempänä Espanjan rikoslaki).

III Tosiseikat, pääasian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymykset

13. Aluksen uppoamisajankohtana sen omistajilla (jäljempänä omistajat) oli Protection & Indemnity (jäljempänä P&I) -vakuutus, jonka oli myöntänyt The London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited (jäljempänä Club),[7] 20.2.2002 päivätyn laivanomistajan vastuuvakuutustodistuksen perusteella tehdyn vakuutussopimuksen (jäljempänä vakuutussopimus) mukaisesti. Kyseisessä sopimuksessa Club sitoutui tarjoamaan omistajille P&I-vakuutusturvan muun muassa pilaantumisen synnyttämän vastuun osalta, ja vakuutusturva kattoi vahingot miljardin Yhdysvaltain dollarin (USD) enimmäismäärään saakka yksittäisen vakuutustapahtuman osalta. Vakuutussopimukseen sovellettiin Clubin sääntöjä eli laivanomistajan vastuuvakuutustodistukseen liitetyn vakuutuskirjan mukaisia vakioehtoja. Sääntö 3, jonka otsikko on ”Perintäoikeus”, sisälsi pay to be paid -periaatteen mukaisen lausekkeen,[8] jonka sanamuoto oli seuraava:

”3.1 Jos jäsenelle aiheutuu vastuita, kustannuksia tai kuluja, joiden osalta se on vakuutettu, sillä on oikeus periä ne Clubilta tämän luokan varoista, EDELLYTTÄEN että:

3.1.1 jäsen on maksanut tosiasiallisesti (omista varoistaan eikä lainana tai muulla tavoin) tällaisten vastuiden, kustannusten tai kulujen täyden määrän, mikä on ennakkoedellytys jäsenen perintäoikeudelle;

– –”

14. Clubin sääntöjen sääntöön 43, jonka otsikko on ”Toimivalta ja sovellettava laki”, sisältyi välityslauseke, jossa määrättiin, että ”jos jäsenen ja Clubin välille syntyy erimielisyys tai riita”, ”tällainen erimielisyys tai riita” on ratkaistava välimiesmenettelyssä Lontoossa (Yhdistynyt kuningaskunta) lakisääteisen välimiehen toimesta Englannin oikeutta ja välimiesmenettelystä vuonna 1996 annettua lakia soveltaen.

15. Vuoden 2002 lopulla Espanjassa aloitettiin rikosoikeudenkäynti muun muassa aluksen päällikköä, yliperämiestä ja konepäällikköä vastaan.

16. Kesäkuun 2010 tietämillä rikostutkinnan päättyessä useat oikeudelliset yksiköt, kuten Espanjan valtio, nostivat Espanjan rikoslain 117 §:ssä säädetyn suoran kanneoikeuden nojalla siviilikanteita useita vastaajia vastaan, joihin kuului myös Club vakuutussopimuksen mukaisena omistajien vastuuvakuutuksenantajana. Club ei osallistunut Espanjassa käytyyn oikeudenkäyntiin.

[7] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää, että P&I-vakuutus on keskinäisen vastuuvakuutuksen muoto, jota P&I-”clubs” tarjoavat laivanomistajajäsenilleen niiden alusten käytöstä ja toiminnasta kolmansille osapuolille aiheutuvien vahinkojen osalta. Vakuutus voi sisältää pilaantumista koskevan vakuutusturvan sellaisten vahinkojen osalta, joita kolmansille osapuolille aiheutuu pilaantumistapahtumasta. Club toimi myös omistajien vakuutuksenantajana öljyn aiheuttamasta pilaantumisvahingosta johtuvasta siviilioikeudellisesta vastuusta tehdyn vuoden 1969 kansainvälisen yleissopimuksen mukaista pakollista vakuutusta koskevien erillisten velvoitteiden osalta. Kyseisen yleissopimuksen nojalla Club maksoi korvausta vahinkoa kärsineille tämän perusteella sopimuksessa määrättyyn enimmäismäärään saakka.

[8] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Englannin oikeudessa pay to be paid -lausekkeet (lauseke, jonka mukaan maksu on suoritettava ennen maksun vaatimista) muodostavat ennakkoehdon vakuutussopimuksen mukaisten määrien perimiselle siitä riippumatta, perivätkö niitä sopimuspuolet vai kolmannet osapuolet sopimukseen perustuvien oikeuksien siirryttyä niille. Ennen kuin tällaisia määriä voidaan periä vakuutuksenantajilta, vakuutuksenottajan, tässä tapauksessa omistajien, on ensin täytynyt maksaa korvaussumma kokonaisuudessaan. Tällaiset lausekkeet ovat Englannin oikeudessa täytäntöönpanokelpoisia ehtojensa mukaisesti. Henkilön, joka pyrkii hyötymään tästä vakuutusturvasta, kuten öljyvahingon uhrin, on Englannin oikeuden mukaan noudatettava sopimuksen ehtoja, mahdolliset välimiesmenettelyä ja sovellettavaa lakia koskevat lausekkeet mukaan luettuina.

17. Club aloitti Lontoossa 16.1.2012 välimiesmenettelyn, jossa se vaati toteamaan, että vakuutussopimukseen sisältyvän välityslausekkeen mukaisesti Espanjan valtion oli esitettävä Espanjan rikoslain 117 §:n mukaiset vaatimuksensa Lontoossa ja että Club ei ollut Englannin oikeuden ja/tai vakuutussopimuksen perusteella Espanjan valtioon nähden vastuussa tällaisten vaatimusten osalta. Espanjan valtio ei osallistunut välimiesmenettelyyn. [9]

18. Välimiesoikeus katsoi 13.2.2013 antamassaan välitystuomiossa (jäljempänä välitystuomio), että koska kyseiset vaatimukset olivat Englannin lainvalintasääntöjen mukaan luonteeltaan sopimusoikeudellisia, sopimukseen sovelletaan Englannin lakia. Espanjan valtio ei siten voinut hyötyä omistajien sopimukseen perustuvista oikeuksista noudattamatta sekä välityslauseketta että pay to be paid -lauseketta. Espanjan valtion olisi lisäksi pitänyt aloittaa Lontoossa välimiesmenettely maksun perimiseksi Clubilta. Välitystuomiossa myös todettiin, että koska omistajat eivät olleet aiemmin maksaneet vakuutuksen mukaista korvausta, Club ei ollut Espanjan valtiolle korvausvastuussa vaatimusten osalta. Clubin vastuu rajoittui joka tapauksessa miljardiin Yhdysvaltain dollariin.

19. Maaliskuussa 2013 Club haki ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n 1 ja 2 momentin nojalla lupaa panna välitystuomio täytäntöön samoin kuin vastaava tuomioistuimen tuomio tai määräys ja välitystuomion sisältöisen tuomion antamista. Espanjan valtio vastusti tätä hakemusta. Se vaati välitystuomion kumoamista ja/tai sen julistamista vaikutuksettomaksi välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 67 ja/tai 72 §:n nojalla. Kyseisissä säännöksissä säädetään, että Englannissa annettu välitystuomio voidaan riitauttaa muun muassa sillä perusteella, ettei tuomioistuin ollut aineellisesti toimivaltainen ja että asianomaista riitaa ei voitu saattaa asianmukaisesti välimiesmenettelyyn. Espanjan valtio myös väitti, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi kieltäydyttävä käyttämästä harkintavaltaansa antaa tuomio.

20. Seitsemän päivää kestäneen oikeudenkäynnin, jonka kuluessa kuultiin tosiseikkoja koskevia todisteita ja Espanjan lainsäädäntöä koskevia asiantuntijatodisteita, jälkeen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antoi tuomion 22.10.2013. Se määräsi, että Espanjan valtion vaatimukset hylätään, myönsi Clubille välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n 1 momentin nojalla luvan välitystuomion täytäntöönpanoon ja totesi, että saman lain 66 §:n 2 momentin mukaisesti Espanjan valtiota vastaan oli annettava välitystuomion sisältöinen tuomio. Samana päivänä se antoi erillisen muodollisen tuomion, jossa todettiin, että ”välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n 2 momentin mukaisesti [Espanjan valtiota] vastaan annetaan välitystuomion sisältöinen tuomio”. [10]

21. Espanjan valtio valitti 66 §:n mukaisesta tuomiosta Court of Appealiin (England & Wales) (Civil Division) (Englannin ja Walesin ylioikeus (siviiliasioiden osasto), Yhdistynyt kuningaskunta). Kyseinen tuomioistuin hylkäsi valituksen 1.4.2015 antamallaan tuomiolla.

22. Audiencia Provincial de La Coruña antoi 13.11.2013 tuomion Espanjassa vireillä olleessa oikeudenkäynnissä. Se ei esittänyt toteamuksia omistajien tai Clubin siviilioikeudellisesta vastuusta. Useat osapuolet valittivat kyseisestä tuomiosta Tribunal Supremoon (ylin tuomioistuin, Espanja). Tribunal Supremo katsoi 14.1.2016 antamassaan tuomiossa muun muassa, että aluksen päällikkö ja omistajat olivat vastuussa siviilioikeudellisten vaatimusten osalta ja että Club oli suoraan vastuussa Espanjan rikoslain 117 §:n nojalla miljardin USD:n enimmäismäärän rajoissa. Se palautti asian Audiencia Provincial de La Coruñaan Espanjassa

[9] Välimiesoikeus kehotti Espanjan valtiota osallistumaan menettelyyn ja antoi sille tiedoksi kaikki asiakirjat kaikissa menettelyn vaiheissa.

[10] Kyseisiin määräykseen ja tuomioon viitataan jäljempänä yhdessä 66 §:n mukaisena tuomiona.

vireillä olevan oikeudenkäynnin vastaajien vastuiden määrän määrittämiseksi. Audiencia Provincial de La Coruña totesi 15.11.2017 antamassaan tuomiossa (oikaistu 11.1.2018), että onnettomuuden seurauksena aluksen päällikkö, omistajat ja Club olivat korvausvelvollisia yli 200 erilliselle osapuolelle (Espanja valtio mukaan luettuna) korvausten määrän ylittäessä 1,6 miljardia euroa; Clubin tapauksessa korvauksiin sovelletaan miljardin USD:n enimmäismäärää. Useat osapuolet valittivat kyseisestä tuomiosta Tribunal Supremoon, joka 19.12.2018 antamallaan tuomiolla (muutettu 21.1.2019) pysytti sen tehtyään siihen joitakin muutoksia.

23. Audiencia Provincial de La Coruña antoi 1.3.2019 täytäntöönpanomääräyksen, jossa vahvistettiin määrät, joiden osalta kullakin kantajista, Espanjan valtio mukaan luettuna, oli oikeus vaatia täytäntöönpanoa asianomaisia vastaajia vastaan, Club mukaan luettuna (jäljempänä Espanjassa annettu tuomio).

24. Espanjan valtio toimitti 25.3.2019 High Court of Justiceen (England & Wales) hakemuksen Espanjassa annetun tuomion tunnustamiseksi asetuksen N:o 44/2001 33 artiklan mukaisesti. High Court of Justice (England & Wales) hyväksyi hakemuksen 28.5.2019 antamallaan päätöksellä (jäljempänä rekisteröintipäätös). [11]

25. Club haki 26.6.2019 rekisteröintipäätökseen muutosta asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan nojalla. Se vetosi kahteen perusteeseen. Ensinnäkin Club väitti, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan mukaisesti Espanjassa annettu tuomio oli ristiriidassa 66 §:n mukaisen tuomion kanssa, jonka Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) oli pysyttänyt 1.4.2015. Toiseksi se viittasi asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaan ja väitti, että Espanjassa annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano oli selkeästi vastoin Englannin oikeusjärjestyksen perusteita. Espanjan valtio kiisti Clubin muutoksenhaun. Se pyysi ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta esittämään kuusi ennakkoratkaisukysymystä asetuksen N:o 44/2001 tulkinnasta.

26. Tässä tilanteessa High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) päätti 22.12.2020 lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun otetaan huomioon niiden kysymysten luonne, jotka kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava päättäessään, antaako se välitystuomion sisältöisen tuomion välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n nojalla, voidaanko kyseisen säännöksen nojalla annettua tuomiota pitää [asetuksen N:o 44/2001] 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuna merkityksellisenä 'tuomiona', joka on annettu siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään?

2) Kun otetaan huomioon, että välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n nojalla annetun kaltainen välitystuomion sisältöinen tuomioistuimen antama tuomio jää asetuksen N:o 44/2001 aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa olevan välimiesmenettelyä koskevan poikkeuksen nojalla, voidaanko sellaista tuomiota pitää asetuksen 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuna merkityksellisenä 'tuomiona', joka on annettu siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään?

[11] Espanjan valtio ja Club olivat rekisteröintipäätöstä koskevan hakemuksen ainoat osapuolet.

3) Siinä tapauksessa, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohta ei tule sovellettavaksi, ja jos toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano olisi vastoin kansallisen oikeusjärjestyksen perusteita sillä perusteella, että se rikkoo res judicata -periaatetta aikaisemman kansallisen välitystuomion tai sen jäsenvaltion, jossa tunnustamista haetaan, tuomioistuimen antaman välitystuomion sisältöisen tuomion perusteella, onko sallittua evätä tunnustaminen tai täytäntöönpano asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdan perusteella vai onko asetuksen 34 artiklan 3 ja 4 alakohdassa tyhjentävät perusteet, joiden mukaan asetuksen alaan kuuluvan tuomion tunnustaminen ja täytäntöönpano voivat estyä res judicata -periaatteen ja/tai ristiriidassa olemisen vuoksi?"

IV Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

27. Club, Saksan, Espanjan, Ranskan ja Puolan hallitukset sekä Yhdistynyt kuningaskunta, Sveitsin valaliitto ja Euroopan komissio esittivät kirjallisia huomautuksia.

28. Club, Espanjan, Ranskan ja Puolan hallitukset sekä Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio esittivät suullisia lausumia ja vastasivat unionin tuomioistuimen niille esittämiin kysymyksiin 31.1.2022 pidetyssä istunnossa.

29. Yhdistynyt kuningaskunta erosi Euroopan unionista 31.1.2020. Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen[12] 86 artiklan 2 kohdan mukaan unionin tuomioistuimella säilyy toimivalta antaa ennakkoratkaisuja asioissa, joissa Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimen ennakkoratkaisupyyntö on jätetty ennen siirtymäkauden päättymistä, minkä oli saman sopimuksen 126 artiklan mukaan tarkoitus tapahtua 31.12.2020. Lisäksi kyseisen sopimuksen 89 artiklan 1 kohdan mukaan tuomiot, jotka unionin tuomioistuin antaa ennen siirtymäkauden päättymistä tai siirtymäkauden päättymisen jälkeen, sitovat kaikilta osiltaan Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Koska käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö tehtiin 22.12.2020, unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista se, ja unionin tuomioistuimen antama tuomio sitoo ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta.

V Oikeudellinen arviointi

A Alustavat huomautukset

30. Esitän alustavasti kaksi huomautusta.

31. Ensinnäkin istunnossa jotkin osapuolet pyrkivät kyseenalaistamaan seikkoja, jotka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on jo määrittänyt. Näihin kuuluvat toteamukset siitä, että Espanjan valtion Espanjan rikoslain 117 §:n nojalla Clubia vastaan esittämiä vaatimuksia oli luonnehdittava Englannin oikeudessa vaatimuksiksi kyseisen säännöksen mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi eikä Espanjan lainsäädännöstä johtuviksi itsenäisiksi oikeuksiksi, että

[12] EUVL 2020, L 29, s. 7. Kyseisen sopimuksen 86 artiklan 3 kohdan mukaan ennakkoratkaisupyyntö katsotaan tehdyksi, kun unionin tuomioistuimen kirjaamo on rekisteröinyt menettelyn vireille panevan asiakirjan.

nämä Englannin oikeuden mukaiset velvoitteet voidaan panna täytäntöön ainoastaan niiden ehtojen mukaisesti eli välimiesmenettelyssä ja pay to be paid -lausekkeen mukaisesti ja että vaatimukset voitiin ratkaista välimiesmenettelyssä.

32. SEUT 267 artiklassa tarkoitetussa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan sen ratkaistavaksi saatetun riita-asian tosiseikat ja arvioimaan niitä sekä tulkitsemaan ja soveltamaan kansallista lainsäädäntöä.[13] Unionin tuomioistuimen tehtävä ei ole lausua kansallisten säännösten tulkinnasta eikä ratkaista sitä, onko ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tulkinta niistä oikea.[14] Tästä seuraa, että käyttäessään sille annettua toimivaltaa unionin tuomioistuin ei voi harkita tämän ratkaisuehdotuksen edellisessä kohdassa kuvattuja väitteitä.

33. Toiseksi Ranskan hallitus väittää, että Espanjassa annettu tuomio ja 66 §:n mukainen tuomio eivät ole ristiriidassa. Se, että kansallinen tuomioistuin on toimivaltainen, ei välttämättä estä – absoluuttisesti ja etenkään vahingonkorvauskanteen yhteydessä – toista kansallista tuomioistuinta tai välimiesoikeutta katsomasta, että se on toimivaltainen, ja toisin päin. Ranskan hallitus huomauttaa, ettei Club pitänyt tarpeellisena osallistua Espanjassa vireillä olleeseen oikeudenkäyntiin ja että Espanjan tai kansainvälisen oikeuden nojalla tuomioistuimen ei tarvitse omasta aloitteestaan ottaa huomioon tuomioistuimen toimivallan puuttumista välityslausekkeen olemassaolon perusteella. Näin ollen espanjalainen tuomioistuin katsoi olevansa toimivaltainen riidassa selvästikin sillä perusteella, ettei sen toimivaltaa ollut kiistetty tällaisen lausekkeen olemassaolon vuoksi. Se, että 66 §:n mukaisessa tuomiossa katsotaan, että välimiesoikeus, jonka käsiteltäväksi Club on saattanut riidan, on toimivaltainen vakuutussopimukseen sisältyvän välityslausekkeen perusteella, ei siten tee siitä ristiriitaista Espanjassa annetun tuomion kanssa.

34. Ranskan hallitus myös väittää, että se seikka, että välimiesoikeuden mukaan pay to be paid – lausekkeeseen voitiin vedota sellaisiin kolmansiin osapuoliin nähden, jotka olivat kärsineet vahinkoa vakuutetun vuoksi, kun korvausta ei ole ensin maksettu, ei estä kansallista tuomioistuinta olemaan soveltamatta kyseistä lauseketta, etenkin kun – kuten käsiteltävässä asiassa – osapuoli, jolla oli siihen intressi, ei vedonnut kyseisessä tuomioistuimessa tähän seikkaan eikä siihen, ettei korvausta ole ensin maksettu. Osapuoli ei voi väittää, että tuomio on ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion kanssa, koska kyseinen osapuoli ei ole vastannut asiassa tuomioistuimessa, joka antoi toisen tuomion, jonka tunnustamista vaaditaan jäsenvaltiossa, jossa ensimmäinen tuomio annettiin.

35. Ranskan hallituksen väitteet ovat virheellisiä seuraavista kahdesta syystä.

36. Ensinnäkin, kuten Yhdistynyt kuningaskunta huomautti istunnossa ja kuten Ranskan hallitus itse toteaa kirjallisissa huomautuksissaan, ennakkoratkaisukysymykset perustuvat siihen olettamaan, että Espanjassa annettu tuomio ja 66 §:n mukainen tuomio ovat ristiriidassa. Mikä tärkeämpää, kuten Yhdistynyt kuningaskunta myös huomautti istunnossa, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen 18.12.2020 antamasta ratkaisusta, jossa se teki päätöksen esitettävistä ennakkoratkaisukysymyksistä, ilmenee, että se torjui Espanjan valtion nimenomaisen kehotuksen esittää unionin tuomioistuimelle kysymys tästä ristiriitaisuudesta. Riittää, kun muistutetaan, että yksin kansallisen tuomioistuimen kuuluu päättää pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta

[13] Tuomio 9.7.2020, Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, 46 kohta).

[14] Tuomio 5.6.2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, 32 kohta) ja tuomio 21.9.2016, Etablissements Fr. Colruyt (C-221/15, EU:C:2016:704, 15 kohta).

tarvittavista, unionin oikeuden tulkintaa koskevista kysymyksistä ja niiden muotoilusta.[15] Vaikka kyseinen tuomioistuin voi pyytää käsiteltävänään olevan riita-asian asianosaisilta ehdotuksia ennakkoratkaisupyynnön muotoilusta, sen on kuitenkin yksin viime kädessä päätettävä sekä kysymysten muoto että niiden sisältö.[16] Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut ennakkoratkaisupyynnössään nimenomaisesti, ettei jotakin kysymystä ole sen mukaan tarpeen esittää, tai jos se on implisiittisesti kieltäytynyt esittämästä unionin tuomioistuimelle jonkun asianosaisen esiin tuoman kysymyksen, unionin tuomioistuin ei voi vastata tähän kysymykseen eikä ottaa sitä huomioon ennakkoratkaisupyynnön yhteydessä.[17] Edellä esitetyn perusteella ristiriitaisuutta koskevia Ranskan hallituksen väitteitä ei selvästikään voida ottaa tutkittavaksi.

37. Toiseksi nämä väitteet ovat joka tapauksessa tehottomia. Tuomiossa Hoffmann katsottiin, että kahden tuomion ristiriitaisuuden selvittämiseksi on tutkittava, aiheutuuko kyseessä olevista tuomioista oikeudellisia vaikutuksia, jotka sulkevat toisensa pois vastavuoroisesti.[18] Ristiriitaisuus määritetään siten itse tuomioistuinratkaisujen oikeusvaikutusten perusteella; se ei koske oikeudellisia perusteluja, joihin ne perustuvat, eikä menettelyllisiä vaiheita, jotka johtivat niiden antamiseen.[19] Tuomioiden ristiriitaisuus ei myöskään riipu osapuolten menettelystä, kuten Ranskan hallitus esittää. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevilla tuomioilla on täysin vastakkaisia oikeudellisia vaikutuksia, ainakin Clubin tapauksessa: Espanjassa annetussa tuomiossa Clubia pidettiin korvausvelvollisena, kun taas 66 §:n mukaisessa tuomiossa todettiin, ettei Club ollut korvausvelvollinen pay to be paid -lausekkeen vuoksi.

B Kaksi ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä

38. Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, voidaanko välimiesmenettelystä vuonna 1996 annetun lain 66 §:n 2 momentin nojalla annettua välitystuomion sisältöistä tuomiota pitää asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuna merkityksellisenä ”tuomiona”, joka on annettu siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään. Toisella kysymyksellään se tiedustelee, onko se seikka, että tällainen tuomio jää asetuksen N:o 44/2001 aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan perusteella, esteenä sille, että kyseinen tuomio on tällainen saman asetuksen 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu merkityksellinen ”tuomio”.

39. Koska nämä kaksi kysymystä liittyvät läheisesti toisiinsa, tutkin ne yhdessä.

40. Aluksi hylkään Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotuksen, jonka mukaan unionin tuomioistuimen olisi kieltäydyttävä vastaamasta kahteen ensimmäiseen kysymykseen, koska ne ”käsittelevät lähinnä sitä koskevaa ristiriitaa, ratkaistaanko riita tyhjentävästi välimiesmenettelyllä vai ei”, joten niiden kohde kuuluu 1 artiklan 2 kohdan d alakohtaan sisältyvän poikkeuksen soveltamisalaan. Ensinnäkin kyseisissä kahdessa kysymyksessä pyydetään tulkitsemaan asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan d alakohtaa, 32 artiklaa ja 34 artiklan 3 alakohtaa. Kunnes tämä tulkinta on esitetty, on mahdotonta sanoa, onko käsiteltävän asian taustalla oleva asianosaisten välinen riita ratkaistu tyhjentävästi välimiesmenettelyllä. Yhdistyneen kuningaskunnan tässä

15 Tuomio 18.7.2013, Consiglio Nazionale dei Geologi (C-136/12, EU:C:2013:489, 31 kohta).

16 Tuomio 21.7.2011, Kelly (C-104/10, EU:C:2011:506, 65 kohta).

17 Tuomio 13.12.2018, Touring Tours und Travel ja Sociedad de Transportes (C-412/17 ja C-474/17, EU:C:2018:1005, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

18 Tuomio 4.2.1988 (145/86, EU:C:1988:61, 22 kohta). Ks. myös tuomio 6.6.2002, Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, 40 kohta).

19 Ks. vastaavasti tuomio 6.6.2002, Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, 44 kohta) ja julkisasiamies Légerin ratkaisuehdotus Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:107, 54 kohta).

yhteydessä esittämä väite on siten esimerkki tapauksesta, jossa kärryt valjastetaan hevosen eteen eikä toisin päin. Toiseksi tuomiossa Owens Bank [20] yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä kolmesta ennakkoratkaisukysymyksestä ensimmäiset kaksi liittyivät Brysselin yleissopimuksen soveltamiseen sopimusvaltioissa vireillä oleviin menettelyihin, jotka koskivat muissa kuin sopimusvaltioissa annettujen tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa, kun taas kolmannessa kysymyksessä tiedusteltiin yhteisön oikeuden periaatteita, joita sovelletaan vireilläolovaikutukseen (lis pendens). Yhteisöjen tuomioistuin vastasi kahteen ensimmäiseen kysymykseen kieltävästi, minkä perusteella se katsoi, ettei kolmanteen kysymykseen ollut tarpeen vastata. Tästä seuraa, että toisin kuin Yhdistynyt kuningaskunta väittää, yhteisöjen tuomioistuin ei kieltäytynyt vastaamasta sille asiassa Owens Bank esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin sillä perusteella, että ne jäivät Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

41. Syyt välimiesmenettelyn jättämiselle asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan ulkopuolelle – ja sen laajuus – sisältyvät Brysselin yleissopimukseen sisältynyttä asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan edeltäjää, [21] nimittäin 1 artiklan 2 kohdan 4 alakohtaa, koskevaan aineistoon, niin sanottuun Heidelbergin selvitykseen, [22] tiettyihin julkisasiamiesten esittämiin ratkaisuehdotuksiin ja useisiin unionin tuomioistuimen tuomioihin.

42. Jenardin selvityksestä [23] ja Evrigenisin ja Kerameusin selvityksestä [24] ilmenee, että välimiesmenettely jätettiin Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle välimiesmenettelystä tehtyjen useiden monenvälisten kansainvälisten sopimusten vuoksi. Schlosserin selvityksessä [25] viitataan erityisesti vuoden 1958 New Yorkin yleissopimukseen, jonka sopimuspuolia kaikki tuolloiset jäsenvaltiot, Irlantia ja Luxemburgia lukuun ottamatta, olivat. Samaan tapaan Heidelbergin selvityksessä [26] todetaan, että perinteisesti soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen selittyy ”Brysselin järjestelmän” ja vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen välisellä suhteella. Kyseisessä selvityksessä todetaan, että ”kun [Brysselin] yleissopimuksesta neuvoteltiin 1960-luvulla, vallitsi laaja yksimielisyys siitä, että välityssopimusten ja -tuomioiden, jotka toimivat tehokkaasti vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen perusteella, tunnustamista ja siten välimiesmenettelyä ei pitäisi käsitellä eurooppalaisessa välineessä” ja että ”tämän lisäksi Euroopan neuvosto harkitsi tuolloin välimiesmenettelyä koskevaa rinnakkaista välinettä, joka lopulta ei onnistunut”. [27] Se, että Brysselin yleissopimukseen sisältyi välimiesmenettelyä koskeva poikkeus kyseisellä alalla jo olemassa olleiden kansainvälisten sopimusten ja etenkin vuoden 1958 New Yorkin

[20] Tuomio 20.1.1994 (C-129/92, EU:C:1994:13).

[21] Kuten julkisasiamies Kokott toteaa ratkaisuehdotuksessaan Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2008:466, 28 ja 29 kohta), välimiesmenettelyn käsitteen tulkinnan yhteydessä voidaan tukeutua sekä Brysselin yleissopimusta koskevaan aineistoon että yhteisöjen tuomioistuimen sitä koskevaan oikeuskäytäntöön.

[22] Hess, B., Pfeiffer, T. ja Schlosser, P., *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States (Study JLS/C4/2005/03)*, Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, syyskuu 2007, 106 ja 107 kohta. Selvitys laadittiin komission pyynnöstä asetuksen N:o 44/2001 73 artiklan mukaisen menettelyn yhteydessä kyseisen asetuksen uudistamisen helpottamiseksi.

[23] Jenard, P., Selvitys tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevasta 27.9.1968 tehdystä yleissopimuksesta (EYVL 1979, L 59, s. 1 ja 13).

[24] Evrigenis, D.I. ja Kerameus, K.D., Selvitys Kreikan tasavallan liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan 27.9.1968 tehtyyn yleissopimukseen (EYVL 1986, C 298, s. 1, 35 kohta).

[25] Schlosser, P., Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen sekä sen tulkitsemista Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan pöytäkirjaan 9.10.1978 tehtyä yleissopimusta koskeva selvitys (EYVL 1979, C 59, s. 71, 61 kohta).

[26] Edellä alaviitteessä 22 mainittu Heidelbergin selvitys, 106 kohta.

[27] Ibid.

yleissopimuksen noudattamiseksi, vahvistettiin tuomiossa Rich,[28] julkiasiamies Légerin ratkaisuehdotuksessa Van Uden[29] ja julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotuksessa Allianz ja Generali Assicurazioni Generali.[30]

43. Brysselin yleissopimuksen ja sen seuraajan, asetuksen N:o 44/2001, ei siten ollut tarkoitus vaikuttaa vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen toimintaan jäsenvaltioissa.[31] Kummassakaan välineessä ei etenkään käsitellä välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä, joita säännellään siinä jäsenvaltiossa, jossa tällaista tunnustamista ja täytäntöönpanoa haetaan, sovellettavassa kansallisessa ja kansainvälisessä oikeudessa.

44. Kuten komissio perustellusti toteaa, vuoden 1958 New Yorkin yleissopimusta ei sovelleta menettelyssä, jossa tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty, siitä syystä, ettei kyseisessä menettelyssä ole kyse, kuten mainitun yleissopimuksen I artiklan 1 kappaleessa edellytetään, välitystuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta jonkin muun valtion alueella kuin sen, missä kyseinen välitystuomio annettiin. Lisäksi Espanjassa annettu tuomio kuuluu selvästi asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan, ja mainitun asetuksen säännöksiä sovelletaan siten sen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisessa jäsenvaltiossa.

45. Vaikka asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan (ja sen edeltäjän, Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 4 kohdan) sanamuodosta ei ilmene selvästi, missä määrin välimiesmenettely jätetään sen soveltamisalan ulkopuolelle, vakiintuneesti on katsottu, että ulkopuolelle jättäminen on ”kattavaa”[32] ja että sitä on tulkittava laajasti.

46. Jenardin selvityksestä[33] siten ilmenee, ettei välimiesmenettelyn ulkopuolelle jättäminen rajoitu välimiesoikeudessa käytäviin menettelyihin vaan sisältää myös välimiesmenettelyyn liittyvät tuomioistuinmenettelyt. Schlosserin selvityksessä todetaan, etteivät Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan kuulu välimiesmenettelyyn liitännäiset tuomioistuinmenettelyt[34] eivätkä tuomiot, joissa annetaan ratkaisu välityssopimuksen pätevyydestä ja tarvittaessa määrätään osapuolet keskeyttämään välimiesmenettely.[35] Kyseisestä selvityksestä myös ilmenee, ettei Brysselin yleissopimusta sovelleta menettelyihin ja päätöksiin, jotka koskevat hakemuksia välitystuomioiden kumoamiseksi, muuttamiseksi, tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi, tai ”tuomioistuinratkaisuihin, joissa toistetaan välitystuomioita – mikä on yleinen tunnustamismenetelmä [Yhdistyneen kuningaskunnan] oikeudessa”.[36] Samaan tapaan

[28] Tuomio 25.7.1991 (C-190/89, EU:C:1991:319, 17 ja 18 kohta).

[29] Ratkaisuehdotuksensa (C-391/95, EU:C:1997:288) 51 kohdassa julkisasiamies Léger toteaa, että ”tavoitteena oli – – sen välttäminen, että Brysselin yleissopimus olisi päällekkäinen jo olemassa olevien tai tulevien kansainvälisten määräysten kanssa”.

[30] Julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus (C-185/07, EU:C:2008:466, 46 kohta).

[31] Kuten säädetään asetuksen N:o 1215/2012 73 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaan kyseinen asetus ei vaikuta vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen soveltamiseen.

[32] Edellä alaviitteessä 22 mainittu Heidelbergin selvitys, 106 kohta.

[33] ”Brysselin yleissopimusta ei sovelleta välitystuomioiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon – –; sitä ei sovelleta tuomioistuinten toimivallan määrittelemiseksi välimiesmenettelyn riitauttamistapausten osalta, kuten esimerkiksi välitystuomion kumoamiseksi nostettuun kanteeseen, eikä myöskään tällaisista kanteista annettujen ratkaisujen tunnustamiseen” (edellä alaviitteessä 23 mainittu Jenardin selvitys, s. 13).

[34] Kuten ”välimiehen nimeämistä tai jäävyämistä, välimiesmenettelyn paikan määräämistä ja välitystuomion tai pääasian ratkaisemiseksi tarpeellisen ennakkoratkaisun antamiselle vahvistetun määräajan pidentämistä koskevat menettelyt, sellaisina kuin ne tunnetaan Englannin oikeudessa ’statement of special case’ -menettelyssä – –” (edellä alaviitteessä 25 mainittu Schlosserin selvitys, 64 kohta).

[35] Ibid.

[36] Ibid., 65 kohta. Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa myös selvennetään, ettei kyseistä asetusta sovelleta kanteeseen tai tuomioon, joka koskee välitystuomion kumoamista tai uudelleentarkastelua, sitä koskevaa muutoksenhakua taikka sen tunnustamista tai täytäntöönpanoa.

Evrigenisin ja Kerameusin selvityksessä [37] todetaan, ettei Brysselin yleissopimus kata menettelyjä, jotka koskevat suoraan välimiesmenettelyä pääasiallisena kysymyksenä, esimerkiksi tapauksia, joissa tuomioistuimella on merkittävä asema välimiesoikeuden perustamisessa, eikä välitystuomion kumoamista tai sen pätevyyden tai virheellisyyden toteamista tuomioistuimessa.

47. Edellä esitetyn mukaisesti tuomiossa Rich, joka koski kansallisen tuomioistuimen tekemää välimiehen nimittämistä, katsottiin, että ”sopimuspuolten oli tarkoitus jättää soveltamisalan ulkopuolelle koko välimiesmenettelyala, kansallisissa tuomioistuimissa vireille saatetut menettelyt mukaan lukien”. [38] Siinä myös todettiin, että se, kuuluuko riita Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, on määritettävä yksinomaan kyseisen riidan kohteen perusteella. Jos riita on kohteensa vuoksi jätetty Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, alustava kysymys, josta tuomioistuimen on lausuttava riita-asian ratkaisemiseksi, ei siis voi oikeuttaa yleissopimuksen soveltamista tämän kysymyksen sisällöstä riippumatta. [39] Tuomiossa Van Uden, joka koski välityslausekkeen sisältävään sopimukseen perustuvien saatavien maksamiseen liittyvää turvaamistoimihakemusta, katsottiin, että väliaikaisten toimenpiteiden kohteena ei pääasiallisesti ole välimiesmenettelyn toimeenpano, vaan niistä päätetään samanaikaisesti kuin tällaisesta menettelystä ja niiden tarkoituksena on tukea välimiesmenettelyä, että näiden toimenpiteiden kohteena ei ole välimiesmenettely sinänsä vaan hyvin erilaisten oikeuksien turvaaminen ja että niiden kuulumiseksi Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan ei siis ole ratkaisevaa niiden itsensä luonne vaan niiden oikeuksien luonne, joiden turvaaminen niillä varmistetaan. Mainitussa tuomiossa todettiin näin ollen, että siltä osin kuin väliaikaisia toimenpiteitä koskevan hakemuksen kohde koskee kysymystä, joka kuuluu Brysselin yleissopimuksen aineelliseen soveltamisalaan, kyseistä yleissopimusta sovelletaan. [40] Lisäksi tuomiossa Gazprom [41] unionin tuomioistuinta pyydettiin antamaan ratkaisu siitä, onko asetus N:o 44/2001 esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuin tunnustaa ja panee täytäntöön välimiesoikeuden toisessa jäsenvaltiossa antaman välitystuomion, jossa kielletään välimiesmenettelyn asianosaista esittämästä tiettyjä vaatimuksia ensimmäisen jäsenvaltion tuomioistuimessa, tai että se epää tällaisen välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon. Unionin tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen kieltävästi ja huomautti, ettei asetuksessa N:o 44/2001 säädetä välimiesoikeuden yhdessä jäsenvaltiossa antaman välitystuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta toisessa jäsenvaltiossa.

48. Edellä esitetystä ilmenee nähdäkseni, että välitystuomion sisältöinen tuomio, kuten välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n 2 momentin mukainen tuomio, kuuluu asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädetyn välimiesmenettelyä koskevan poikkeuksen soveltamisalaan. Vaikuttaa lisäksi siltä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja kaikki osapuolet unionin tuomioistuimessa yhtyvät tähän tulkintaan.

[37] Edellä alaviitteessä 24 mainittu Evrigenisin ja Kerameusin selvitys, 35 kohta. Tältä osin voidaan viitata myös edellä alaviitteessä 22 mainittuun Heidelbergin selvitykseen, jonka 106 kohdassa todetaan, että asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan toisen kohdan d alakohdassa jätetään sen soveltamisalan ulkopuolelle kattavasti paitsi välimiesmenettelyt myös valtion tuomioistuinten menettelyt, jotka liittyvät välimiesmenettelyyn, liittyvätpä ne sitten valvontaan, tukemiseen tai täytäntöönpanoon.

[38] Tuomio 25.7.1991 (C-190/89, EU:C:1991:319, 18 kohta). Kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuin pyydettiin ratkaisemaan, koskeeko välimiesmenettelyjen Brysselin yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen kansallisessa tuomioistuimessa vireille saatettua menettelyä, ja jos koskee, päteekö tämä ulkopuolelle jättäminen myös silloin, jos kyseisessä menettelyssä tulee esille alustava kysymys välityssopimuksen olemassaolosta tai pätevyydestä. Ks. myös tuomio 17.11.1998, Van Uden (C-391/95, EU:C:1998:543, 31 kohta) ja julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus Allianz ja Generali Assicurazioni Generali (C-185/07, EU:C:2008:466, 45 ja 47 kohta).

[39] Ibid., 26 kohta. Ks. myös edellä alaviitteessä 23 mainittu Jenardin selvitys, s. 10.

[40] Tuomio 17.11.1998 (C-391/95, EU:C:1998:543, 33 ja 34 kohta).

[41] Tuomio 13.5.2015 (C-536/13, EU:C:2015:316).

49. Kuten Club, Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio perustellusti toteavat, välimiesmenettelyn jättämisestä asetuksen N:o 44/2001 aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle seuraa etenkin, että kyseistä asetusta on mahdotonta käyttää toisessa jäsenvaltiossa annetun välitystuomion täytäntöönpanemiseksi ensin muuttamalla se tuomioksi ja sitten pyytämällä toisen jäsenvaltion tuomioistuimia panemaan kyseinen tuomio täytäntöön mainitun asetuksen III luvun nojalla. [42]

50. Näin ei kuitenkaan ole käsiteltävässä asiassa. Pyrkimyksenä ei ole Englannissa välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n nojalla annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa. Käsiteltävä asia koskee tällaisen tuomion vaikutusta, kun se on ristiriidassa sellaisen toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion kanssa, jonka tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään Englannissa ja Walesissa.

51. Tästä herääkin kysymys, kuuluuko tällainen skenaario asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.

52. Clubin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission tavoin katson, että välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n nojalla annettu tuomio on selkeästi asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu ”tuomio” jäsenvaltiossa, missä tunnustamista ja täytäntöönpanoa pyydetään, seuraavista kolmesta syystä.

53. Ensinnäkin asetuksen N:o 44/2001 32 artiklassa määritellään tuomion käsite hyvin laajasti. [43] Kyseistä määritelmää sovelletaan kaikkiin asetuksen N:o 44/2001 säännöksiin, joissa mainittu käsite esiintyy, [44] 34 artiklan 3 alakohta mukaan luettuna.

54. Toiseksi tuomion Solo Kleinmotoren 17 kohdassa todettiin, että tointa voidaan pitää Brysselin yleissopimuksessa tarkoitettuna ”tuomiona” vain, jos ”sen on antanut sopimusvaltion lainkäyttöelin, joka ratkaisee oman toimivaltansa perusteella kysymykset, joista asianosaiset ovat riitaisia”. [45]

55. Välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n 2 momentin nojalla annettu tuomio täyttää nämä edellytykset täysimääräisesti. Ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvästä sen prosessin kuvauksesta, jossa englantilaiset tuomioistuimet antavat tuomion vaikutuksen antamiseksi välitystuomiolle välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n nojalla, ilmenee, ettei kyse ole välitystuomion automaattisesta hyväksymisestä eikä se merkitse eräänlaisena kumileimasimena toimimista. Tuomioistuin kuulee asianosaisten lausumat ja antaa ratkaisun useista aineellisista kysymyksistä, kuten välimiehen toimivallasta, siitä, onko tuomion antaminen oikeudenkäytön etujen mukaista (määräyksen antamisen käytännöllisyys ja hyödyllisyys), sekä oikeusjärjestyksen perusteita ja kolmansien osapuolten etuja koskevista kysymyksistä. Ratkaistakseen nämä kysymykset tuomioistuin voi määrätä tosiseikkoja koskevien ja oikeudellisten kysymysten tutkimisesta ja käsittelemisestä. [46] Tästä seuraa, että kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, 66 §:n soveltamista käsittelevä tuomioistuin voi ratkaista asianosaisten välisiä tärkeitä aineellisia kysymyksiä, vaikka kyseiset kysymykset eivät ole samat kuin ne, jotka välimiesoikeus on ratkaissut ja jotka sisältyvät välitystuomioon.

[42] Ks. vastaavasti Hartley, T., ”Arbitration and the Brussels I Regulation – Before and After Brexit”, *Journal of Private International Law*, 2021, nide 17, nro 1, s. 72. Ks. myös tämän ratkaisuehdotuksen 60 kohdassa esitetty kehitys.

[43] Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 5 kohdassa mainittu määritelmä.

[44] Ks. vastaavasti tuomio 2.6.1994, Solo Kleinmotoren (C-414/92, EU:C:1994:221, 15 ja 20 kohta). Brysselin yleissopimuksen 25 artikla, jota kyseisessä tuomiossa tulkittiin, on samansisältöinen kuin asetuksen N:o 44/2001 32 artikla.

[45] Ibid., 17 kohta.

[46] Käsiteltävässä asiassa seitsemän päivää kestänyt oikeudenkäynti, jonka kuluessa kuultiin tosiseikkoja koskevia todisteita ja Espanjan lainsäädäntöä koskevia asiantuntijatodisteita. Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 20 kohta.

56. Vaikuttaa myös siltä, että kuten Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio perustellusti toteavat kirjallisissa huomautuksissaan, toimivalta päättää siitä, annetaanko välitystuomion sisältöinen tuomio, ei johdu välitystuomiosta tai asianosaisten sopimuksesta saattaa riita välimiesmenettelyyn vaan englantilaiselle tuomioistuimelle tätä tarkoitusta varten annetusta toimivallasta, joka käsittää asianosaisten välisten aineellisten kysymysten ratkaisemisen. Toisin kuin Saksan ja Ranskan hallitukset väittävät, englantilainen tuomioistuin ei ole samassa asemassa kuin asianosaisten tekemän sovinnon vahvistava tuomioistuin, kuten olosuhteissa, jotka johtivat tuomioon Solo Kleinmotoren, jossa todettiin, että ”tuomioistuimessa tehtävät sovintoratkaisut ovat ensisijaisesti sopimusluonteisia siinä mielessä, että niiden sisältö riippuu ennen muuta osapuolten tahdosta”.[47] Kuten komission kirjallisissa huomautuksissa perustellusti esitetään, välitystuomio ei ilmennä osapuolten sopimusta sen kattamista kysymyksistä, vaan siinä pikemminkin ratkaistaan näitä kysymyksiä koskeva riita.

57. Kolmanneksi yhdyn Clubin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kirjallisiin huomautuksiin, kun ne väittävät, että se seikka, ettei välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n nojalla annetussa tuomiossa käsitellä kaikkia välimiesoikeudessa esille tulleita kysymyksiä, ei ole esteenä sille, että se on asetuksen N:o 1/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu tuomio.[48] Edellytyksenä ei etenkään ole, että tuomioistuimen on ratkaistava kaikki riidan aineelliset osatekijät voidakseen antaa tuomion, joka täyttää kyseisen säännöksen edellytykset. Esimerkiksi tuomiossa Gambazzi todettiin, että tällaisia ratkaisuja voidaan pitää ”tuomioina”, jos kyse on ”sellaisista tuomioistuinten tuomioista, joiden osalta on toteutettu tai on ollut mahdollisuus toteuttaa tuomiovaltiossa eri menettelytavoin kontradiktorinen käsittely”.[49] Mainitussa asiassa englantilaisen tuomioistuimen antamaa yksipuolista tuomiota, kun vastaaja oli suljettu oikeudenkäynnin ulkopuolelle, koska hän ei ollut noudattanut tuomioistuimen määräystä, pidettiin ”tuomiona” huolimatta siitä, ettei tuomioistuin ollut tutkinut kantajan vaatimusten asiasisältöä vaan oli tyytynyt tarkastelemaan ainoastaan sitä, olivatko edellytykset yksipuolisen tuomion antamiselle täyttyneet.

58. On totta, että tuomion Solo Kleinmotoren[50] 17 kohdassa viitataan asianosaisten välisiin (tiettyihin) kysymyksiin [englanniksi ”the” issues]. Kyseisen tuomion 21 kohdasta, jossa viitataan asianosaisten väliseen ”kyseessä olevaan asiaan” [”a matter at issue”], ja 17 kohdan oikeudenkäynti- eli saksankielisestä versiosta kuitenkin ilmenee, että määräisen artikkelin käytöllä englanninkielisessä versiossa ei ollut tarkoitus olla erityistä painoarvoa.[51]

59. Olen myös samaa mieltä Clubin, Saksan hallituksen,[52] Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission kanssa siitä, että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohtaa sovelletaan mihin tahansa ristiriidassa olevaan tuomioon, joka on annettu samojen asianosaisten välillä siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, riippumatta siitä, kuuluuko sen kohde asetuksen N:o 44/2001 aineelliseen soveltamisalaan. Toisin sanoen se, että sovelletaan 1 artiklan 2 kohdan

47 Tuomio 2.6.1994 (C-414/92, EU:C:1994:221, 18 kohta).

48 Ennakkoratkaisupyynnössä kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voidaanko välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n nojalla annettua tuomiota pitää ”tuomiona”, jos kansallinen tuomioistuin on ratkaissut osapuolten välisessä riidassa tiettyjä, muttei kaikkia, aineellisia kysymyksiä, joita välimiesoikeus oli käsitellyt.

49 Tuomio 2.4.2009 (C-394/07, EU:C:2009:219, 23 kohta). Käsiteltävässä asiassa Espanjan valtio hyväksyi englantilaisen tuomioistuimen toimivaltaisuuden ja 66 §:n mukaisen tuomion antamiseen johtanut menettely oli kontradiktorinen.

50 Tuomio 2.6.1994 (C-414/92, EU:C:1994:221).

51 Kyseisen 17 kohdan saksankielisen version sanamuoto on seuraava: ”über – – Streitpunkte”. Ks. myös saman kohdan ranskan- (”sur des points litigieux”) ja italiankielinen versio (”su questioni controverse”).

52 Saksan hallitus katsoo lisäksi, että jäsenvaltion, missä tunnustamista pyydetään, tuomioistuinten antamat tuomiot, jotka liittyvät kansalliseen välimiesmenettelyyn, jäävät asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan soveltamisalan ulkopuolelle.

d alakohdassa säädettyä välimiesmenettelyn jättämistä asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, ei tarkoita, etteivät tällaiset tuomiot voisi kuulua asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan.

60. Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohta ei ratkaise sitä, kuuluuko sen 34 artiklan 3 alakohdan mukainen tuomio kyseisen asetuksen soveltamisalaan, siitä yksinkertaisesta syystä, että nämä säännökset annettiin eri tarkoituksiin ja niillä on eri tavoitteet.

61. Kun tarkastellaan asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan tarkoitusta ja tavoitteita, kun ”tuomio”, sellaisena kuin se on määritelty saman asetuksen 32 artiklassa, kuuluu kyseisen asetuksen aineelliseen soveltamisalaan, se voi hyötyä vastavuoroisesta tunnustamisesta ja siten ”liikkua”. Lainaan kuvausta, johon Club vetoaa: ”1 artiklassa käsitellään asetuksen soveltamista menettelyyn, jonka III luvussa säädetyn täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen tapauksessa määrittää täytäntöönpantavan tuomion (tässä Espanjassa annetun tuomion) kohde” ja ”sen jälkeen, kun asetusta on katsottu sovellettavan tämän menettelyn perusteella, 1 artiklalla ei ole muuta merkitystä”.

62. Kuten Club, Saksan hallitus, Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio huomauttavat, asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdalla on eri tarkoitus ja erilaiset tavoitteet, nimittäin suojella jäsenvaltion sisäisen oikeusjärjestyksen integriteettiä ja varmistaa, ettei sen yhteiskuntajärjestys häiriinny sen seurauksena, että sitä vaaditaan tunnustamaan ulkomainen tuomio, joka on ristiriidassa sen omien tuomioistuinten antaman ratkaisun kanssa. Jenardin selvityksen mukaan tämä perusperiaate perustuu Brysselin yleissopimukseen.[53] Yhteisöjen tuomioistuin esitti tämän periaatteen perustelujensa tueksi tuomiossa Solo Kleinmotoren.[54] Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan tulkintaa ohjaa siten edellytys, jonka mukaan jäsenvaltion, missä tunnustamista pyydetään, yhteiskuntajärjestykselle ei saa aiheutua häiriötä.[55]

63. Koska tiettyjen asioiden jättäminen asetuksen N:o 44/2001 aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle synnytti ristiriitaisten tuomioistuinratkaisujen riskin, oli laadittava sääntöjä näiden olosuhteiden sääntelemiseksi. Tämä riski välimiesmenettelyn alalla tunnustetaan nimenomaisesti julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotuksessa Rich ja julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotuksessa Allianz ja Generali Assicurazioni Generali.[56] Asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan nojalla kyseisen asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät monet tärkeät asiat, kuten luonnollisten henkilöiden oikeudellinen asema, oikeuskelpoisuus tai oikeustoimikelpoisuus, perintö ja testamentti, konkurssi, akordi ja sosiaaliturva. Yhdyn näin ollen Clubin, Saksan hallituksen, Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission näkemyksiin siitä, että jäsenvaltioiden yhteiskuntajärjestys ja sisäinen oikeusjärjestys häiriintyisivät vakavasti, jos niiden tuomioistuimet olisivat velvollisia jättämään huomiotta kaikkia näitä asioita koskevat tuomiot, jotka toiset saman jäsenvaltion tuomioistuimet ovat antaneet oman toimivaltansa perusteella ja jotka ovat voineet saada jo lainvoiman, sellaisen – mahdollisesti myöhemmin annetun – tuomion hyväksi, jonka on antanut samaa asiaa käsittelevä toisen jäsenvaltion tuomioistuin. Koska ei ole annettu selkeitä säännöksiä, joissa säädettäisiin päinvastaista, voidaan perustellusti päätellä, ettei unionin lainsäätäjän tarkoituksena ollut antaa säännöksiä, joilla olisi tällainen häiritsevä vaikutus jäsenvaltioiden yhteiskuntajärjestykseen.

[53] Edellä alaviitteessä 23 mainittu Jenardin selvitys, s. 45: ”valtion yhteiskuntajärjestykselle aiheutuisi häiriötä, jos olisi mahdollista vedota kahteen keskenään ristiriitaiseen tuomioistuinratkaisuun”.

[54] Tuomio 2.6.1994 (C-414/92, EU:C:1994:221, 21 kohta).

[55] Ks. vastaavasti julkisasiamies Légerin ratkaisuehdotus Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:107, 53 kohta).

[56] Julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotus (C-190/89, EU:C:1991:58, 102 kohta) ja julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus (C-185/07, EU:C:2008:466, 70–73 kohta).

64. Myös tuomiosta Hoffmann [57] ilmenee selvästi, että sellaisen valtion, jossa ulkomaisen tuomion tunnustamista pyydetään, tuomioistuimen antama tuomio olisi otettava asianmukaisesti huomioon, vaikka kyseisen ensimmäisen tuomion kohde ei kuuluisikaan asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan. Asiassa Hoffmann saksalainen tuomioistuin määräsi aviomiehen maksamaan elatusapua aviopuolisolleen, josta hän oli asumuserossa Saksassa. Hoffmann sai tämän jälkeen alankomaalaiselta tuomioistuimelta avioeropäätöksen, jota ei tunnustettu Saksassa. Tosiseikkojen tapahtuma-aikaan luonnollisten henkilöiden oikeudellinen asema ei kuulunut Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, toisin kuin puolisolle maksettava elatusapu. Saksassa annetun tuomion täytäntöönpanoa Alankomaissa koskeneen menettelyn yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimelta tiedusteltiin, olisiko täytäntöönpano evättävä Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan [58] nojalla sillä perusteella, että se oli ristiriidassa Alankomaissa tehdyn avioeropäätöksen kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että alankomaalaisen tuomioistuimen olisi kieltäydyttävä panemasta täytäntöön Saksassa annettua määräystä. Se huomautti muun muassa, että ”kyseessä olevilla tuomioilla on toisensa poissulkevia oikeudellisia vaikutuksia” ja että ”ulkomainen tuomio, jossa edellytetään aviovarallisuussuhteen olemassaoloa, olisi pantava täytäntöön, vaikka kyseinen suhde on purettu valtiossa, missä täytäntöönpanoa pyydetään, samojen asianosaisten välisessä riidassa annetulla tuomiolla”. [59]

65. Olen samaa mieltä komission kanssa siitä, että tuomiossa Hoffmann [60] omaksuttu näkemys täyttää asetuksella N:o 44/2001 luodun toimivaltajärjestelmän vaatimukset vahvistamalla tuomioiden pätevyyttä lainkäyttöalueilla, joilla ne annettiin. Saksassa annettu tuomio ja Alankomaissa tehty avioeropäätös eivät voisi olla sovellettavissa samassa oikeusjärjestyksessä. Jos tällainen asiaintila olisi ollut mahdollinen Brysselin yleissopimuksen perusteella, sillä olisi heikennetty yhteiskuntajärjestystä Alankomaissa. [61] Koska tämän tarkastelun kannalta ei ole mitään syytä erottaa asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohtaan sisältyviä useita poikkeuksia toisistaan, on lisäksi merkityksetöntä, ettei tuomio Hoffmann koske 1 artiklan 2 kohdan d alakohtaa.

66. Pidän myös vakuuttavana Clubin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission esittämää väitettä, jonka mukaan asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan tulkinta siten, että kansallisen tuomioistuimen ratkaisut, joilla pannaan täytäntöön välitystuomioita, kuten kyseessä oleva 66 §:n 2 momentin mukainen tuomio, jäisivät kyseisen säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle, aiheuttaa ainakin kaksi epäkohtaa.

67. Ensinnäkin asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 4 alakohdan mukaan kolmannessa valtiossa aiemmin annettu tuomio, joka lähtökohtaisesti jää kyseisen asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, voi estää muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, missä tunnustamista pyydetään, myöhemmin annetun ristiriitaisen tuomion tunnustamisen. Toisaalta jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, annetulla ristiriitaisella tuomiolla, jonka kohteen katsottaisiin jäävän asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan ulkopuolelle, ei olisi tällaista vaikutusta. Esimerkiksi tuomioistuimen Boliviassa, joka on kolmas valtio, antama tuomio voisi estää tuomioistuimen

57 Tuomio 4.2.1988 (145/86, EU:C:1988:61).

58 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan edeltäjä.

59 Tuomio 4.2.1988, Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, 24 kohta).

60 Ibid.

61 Sama näkemys esitetään oikeuskirjallisuudessa. Ks. esim. edellä alaviitteessä 42 mainittu Hartley: ”– – näimme tuomiossa Hoffmann – – että tuomio, joka ei kuulu asetuksen (tai yleissopimuksen) soveltamisalaan, voi tästä huolimatta muodostaa esteen toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamiselle tai täytäntöönpanolle. Tämä on järkevää. Tietyn oikeusjärjestyksen näkökulmasta kahden tuomion välistä ristiriitaa on yhtä mahdoton hyväksyä silloin, kun toinen tuomio ei kuulu Bryssel-asetuksen soveltamisalaan: ratkaisevaa on se, että molemmat tuomiot ovat päteviä kyseisessä oikeusjärjestyksessä.”

Irlannissa, joka on jäsenvaltio, antaman tuomion tunnustamisen Ranskassa, joka on samoin jäsenvaltio, kun taas ranskalaisen tuomioistuimen antamaan tuomioon ei voitaisi vedota Irlannissa annetun tuomion tunnustamisen estämiseksi Ranskassa.

68. Toiseksi ulkomainen välitystuomio olisi paremmassa asemassa jäsenvaltion, missä tunnustamista pyydetään, oikeusjärjestyksessä kuin kotimainen välitystuomio, jonka kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimet olivat panneet täytäntöön. Jos jäsenvaltio on tunnustanut ulkomaisen välitystuomion vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen nojalla, se ei voi myöhemmin vedota asetukseen N:o 44/2001 pannakseen täytäntöön jäsenvaltiossa annetun tuomion, joka on ristiriidassa kyseisen ulkomaisen välitystuomion kanssa. Kotimainen välitystuomio, joka on pantu täytäntöön jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, annetulla tuomiolla, olisi huonommassa asemassa, koska sillä ei olisi vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen mukaisen välitystuomion asemaa[62] eikä se olisi oikeutettu asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan mukaiseen suojaan. Käsiteltävässä asiassa on niin, että jos 66 §:n mukainen tuomio ei estäisi Espanjassa annetun tuomion täytäntöönpanoa Englannissa, välitystuomiolla ei olisi oikeusvaikutuksia välimiesoikeuden paikkakunnan valtiossa, mutta se voitaisiin tästä huolimatta panna täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa ensisijaisesti verrattuna Espanjassa annettuun tuomioon. Otetaan vaikka komission kirjallisissa huomautuksissaan mainitsema esimerkki. Jos ranskalaiset tuomioistuimet katsoisivat, että vuoden 1958 New Yorkin yleissopimus edellyttää niiden tunnustavan välitystuomion, asetus N:o 44/2001 ei estäisi välitystuomion täytäntöönpanoa Ranskassa, eikä ranskalaisilla tuomioistuimilla olisi velvollisuutta tunnustaa Espanjassa annettua tuomiota siltä osin kuin se on ristiriidassa välitystuomion kanssa.

69. Olen siten samaa mieltä Clubin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission kanssa siitä, että välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n 2 momentin nojalla annettu tuomio voi olla asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu ”tuomio – –, joka on annettu – – siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään” riippumatta siitä, jääkö se kyseisen asetuksen aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle.

70. Ehdotan näin ollen, että unionin tuomioistuin vastaa ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n 2 momentin nojalla annettu välitystuomion sisältöinen tuomio voi olla asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu merkityksellinen ”tuomio”, joka on annettu siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, vaikka tällainen tuomio jää kyseisen asetuksen aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla.

C Kolmas ennakkoratkaisukysymys

71. Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, voisiko se siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohtaa ei sovelleta, saman asetuksen 34 artiklan 1 alakohdan nojalla kieltäytyä tunnustamasta tai panemasta täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa annettua tuomiota sen vuoksi, että sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa tunnustamista haetaan, on antanut aiemmin välitystuomion tai välitystuomion sisältöisen tuomion. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee etenkin, voisiko se tällaisissa olosuhteissa turvautua 34 artiklan 1 alakohtaan vai

[62] Vuoden 1958 New Yorkin yleissopimuksen I artiklan 1 kappaleen mukaan kyseistä yleissopimusta sovelletaan yksinomaan sellaisten välitystuomioiden tunnustamiseen, jotka on annettu jonkin muun valtion alueella kuin sen, missä välitystuomion tunnustamista pyydetään.

säädetäänkö 34 artiklan 3 ja 4 alakohdassa tyhjentävästi perusteista, joiden perusteella tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä oikeusvoiman ja/tai ristiriitaisuuden vuoksi.

72. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimelle kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ehdottamani vastaus, jolla ratkaistaan pääasian oikeudenkäynnissä esille tulevat kysymykset ja annetaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle mahdollisuus ratkaista 66 §:n mukaisen tuomion ja Espanjassa annetun tuomion välinen ristiriita, kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen ei nähdäkseni ole tarpeen vastata. Sekä kattavuuden nimissä että ottaen huomioon se mahdollisuus, että unionin tuomioistuin saattaa omaksua erilaisen näkemyksen kahteen ensimmäiseen kysymykseen ehdotetusta vastauksesta, tarkastelen kolmatta kysymystä kuitenkin lyhyesti.

73. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava suppeasti, koska sillä rajoitetaan yhden asetuksella tavoitellun perustavanlaatuisen päämäärän toteuttamista. Siihen voidaan siten vedota ainoastaan poikkeustilanteissa.[63] Vaikka jäsenvaltiot voivat asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdassa säädetyn varauman perusteella lähtökohtaisesti vapaasti päättää, mitä vaatimuksia niiden oikeusjärjestysten perusteista aiheutuu, tälle käsitteelle asetetaan rajat kyseisellä asetuksella.[64] Vaikka unionin tuomioistuimen tehtävänä ei siis ole määrittää jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden sisältöä, sen on kuitenkin valvottava, missä rajoissa jäsenvaltion tuomioistuin voi tähän käsitteeseen nojautuen olla tunnustamatta toisessa jäsenvaltiossa annettua tuomiota.[65]

74. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä myös ilmenee, että oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa poikkeusta voidaan soveltaa ainoastaan, jos toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustaminen tai täytäntöönpano merkitsisi sellaisen oikeussäännön ilmeistä rikkomista, jota pidetään jäsenvaltion, jossa tunnustamista tai täytäntöönpanoa pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai sellaisen oikeuden ilmeistä loukkaamista, jota pidetään tässä oikeusjärjestyksessä perustavanlaatuisena.[66] Tuomiossa Hoffmann[67] katsottiin, että oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteeseen vetoaminen, joka on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa, on joka tapauksessa poissuljettua, kun asia koskee ulkomaisen tuomion yhteensopivuutta kansallisen tuomion kanssa. Tämä kysymys on siten ratkaistava Brysselin yleissopimuksen 27 artiklan 3 kohdan perusteella.[68]

75. Tässä yhteydessä voidaan viitata myös Jenardin selvitykseen,[69] jossa huomautettiin, että ”nykyisissä yleissopimuksissa tapausta, jossa ulkomainen tuomio on ristiriidassa kansallisen tuomioistuimen antaman tuomion kanssa, joko käsitellään oikeusjärjestyksen perusteita koskevana – – tai säännellään erityismääräyksellä”. Kyseisen selvityksen mukaan ”tämän pitämiseen oikeusjärjestyksen perusteita koskevana asiana liittyisi vaara siitä, että oikeusjärjestyksen perusteiden käsitettä tulkittaisiin liian laajasti”.

63 Tuomio 25.5.2016, Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Ibid., 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

65 Ibid., 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

66 Ibid., 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

67 Tuomio 4.2.1988 (145/86, EU:C:1988:61, 21 kohta).

68 Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdan edeltäjä.

69 Edellä alaviitteessä 23 mainittu Jenardin selvitys, s. 45.

76. Lisäksi, kuten julkisasiamies Wahl totesi ratkaisuehdotuksessaan Salzgitter Mannesmann Handel, asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 2, 3 ja 4 alakohta ovat lex specialis -asemassa verrattuna asetuksen 34 artiklan 1 alakohtaan, joka on luonteeltaan yleinen. Asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohtaa ei siten voida soveltaa, jos asiaa koskevista oikeusjärjestyksen perusteista on säädetty muissa poikkeuksissa.[70]

77. Yhdyn siten Ranskan hallituksen huomautukseen siitä, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli säännellä tyhjentävästi oikeusvoiman ja/tai ristiriitaisuuden kysymystä asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 ja 4 alakohdassa ja siten sulkea pois mahdollisuus vedota tässä yhteydessä oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteeseen. Tästä seuraa, ettei unionin tuomioistuimen pitäisi omaksua asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 1 alakohdasta laajaa tulkintaa, joka rajoittaisi sen 3 ja 4 alakohdan tehokkuutta tai helpottaisi näissä alakohdissa säädettyjen edellytysten kiertämistä.

78. Jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohtaa sovelleta tämän ennakkoratkaisupyynnön olosuhteisiin, ehdotankin, että se toteaa, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi vedota saman asetuksen 34 artiklan 1 alakohtaan kieltäytyäkseen tunnustamasta tai panemasta täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa annettua tuomiota sen vuoksi, että sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa tunnustamista haetaan, on antanut aiemmin välitystuomion tai välitystuomion sisältöisen tuomion, ja että asetuksen N:o 44/2001 34 artiklan 3 ja 4 alakohdassa säädetään tyhjentävästi perusteista, joiden perusteella tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä oikeusvoiman ja/tai ristiriitaisuuden vuoksi.

VI Ratkaisuehdotus

79. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Divisionin (Commercial Court) esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Välimiesmenettelystä annetun vuoden 1996 lain 66 §:n 2 momentin nojalla annettu välitystuomion sisältöinen tuomio voi olla tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 34 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu merkityksellinen ”tuomio”, joka on annettu siinä jäsenvaltiossa, missä tunnustamista pyydetään, vaikka tällainen tuomio jää kyseisen asetuksen aineellisen soveltamisalan ulkopuolelle sen 1 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla.

[70] Julkisasiamies Wahlin ratkaisuehdotus (C-157/12, EU:C:2013:322, 30 kohta).